

## Grønlandsforskeren Alfred Wegener - og de drivende kontinenter

Anmeldt af Ulla V. Hjulær, *GeologiskNyt*

I forbindelse med 100-året for Danmark-ekspeditionen (1906-08) har forlaget Vandkunsten udsendt en ny udgave af bogen om deltagerne – specielt med fokus på Alfred Wegener som forsker og privatperson.

De knap 150 sider er hurtigt slugt! Denne velskrevne og gennemillustrerede bog er så spændende, at man ganske enkelt ikke har lyst til at lægge den fra sig, når man først er kommet i gang.

### Introduktionen

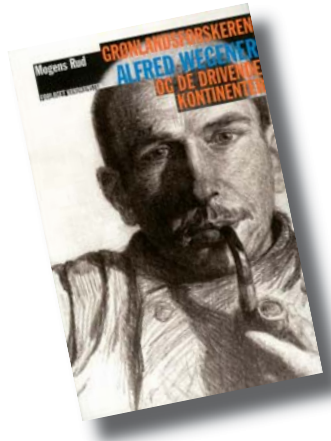
I forordet til bogen fortæller forfatteren, Mogens Rud, om sine motiver for at skrive denne bog; i 1938, da han gik i 4. mellem, fortalte hans geografilærer begejstret om Wegeners teori om kontinentalforskydning. Her fik forfatteren lagt grunden til sin interesse for den tyske polarforsker og hans spændende, men lidt for korte liv. En rejse til Vestgrønland i 1995 ansporede forfatteren til at skrive denne bog.

### Bogens opbygning

Bogens kapitler er delt ind i relevante årstal i forhold til Alfred Wegeners liv og færd. Det første kapitel indvier os således i Wegeners opvækst og uddannelse. Den tyske forsker tog i 1904 sin astronomisk-matematiske embedseksamen, men helligede sig efterfølgende meteorologien og foretog siden mange ballonflyvninger, hvorfra han studerede vejrforholdene. Hans interesse herfor får ham således også til at melde sig til Danmark-ekspeditionen som ekspeditionens meteorolog.

I bogens andet kapitel – Danmark-ekspeditionen, 1906-08 – præsenteres læseren for ekspeditionens deltagere. Bl.a. for Ludvig Mylius-Erichsen der lagde planen til "indtagelse" og kortlægning af de sidste ukendte strækninger af Nordøstgrønlands kyst – et mål der faktisk nås.

I forbindelse med anskaffelse af meteorologisk udstyr til ekspeditionen kontakter Wegener den velansete meteorolog og klimatolog, Wladimir Köppen, der både videnskabeligt og personligt får stor betydning for Wegener. Köppen begejstres for den unge forskers teori om kontinentalforskydning – i modsætning til de fleste andre.



Under et møde i Hamburg i 1908 møder Wegener Köppens datter Else, som han gifter sig med i 1913 efter sin hjemkomst fra Koch-Wegener-ekspeditionen 1912-1913.

I kapitlerne om ekspeditionerne redegøres der dels for de forskellige videnskabelige undersøgelser, der foretages, og dels for "dagligdagslivet" i lejren og de evigt lurende farer. Fx i kapitlet om Koch-Wegener-ekspeditionen i 1912-1913, hvor J.P. Koch falder ned i en gletscherspalte og reddes af et lille fremspring 9 m nede – han brækker et skinneben og forstøver et fodled – en hændelse, der dog ikke stopper de seje deltagere.

I kapitlet "Den sidste rejse 1929-1930", sættes ekspeditionens deltagere virkelig på prøve; med temperaturer udenfor på ca. -50 °C og en "lun" indendørstemperatur på -8 °C i deres centrale feltstation kaldet "Eismitte", må lektor Johannes Georgi "operere" samtlige tæer af Wegeners assistent Loewe med en lommekniv... Han overlever! Det gør Wegener dog ikke efter en af de følgende ture – man finder senere hans lig – fuldt påklædt – syet ind med sejlgarn i et sovepøseovertræk i sovestilling 1 m under sneen.

### Kontinentaldriften

I mellem alle rejsebeskrivelserne følges Wegeners tanker om kontinentaldriftsteorien og hans fremskridt undervejs. Forfatteren gør i forordet opmærksom på, at formålet med bogen *ikke* er at "debattere forskerens metoder og konklusioner". Heldigvis underretter Mogens Rud dog løbende læseren om de sejre (og en hel del nederlag), som den tyske forsker får i sin samtid.

I 1912 holdt Wegener to foredrag om kontinenternes forskydninger, og de vækker voldsom harme. Dette anfægter ham dog ikke.

I 1915 udkommer "Die Entstehung der Kontinente und Ozeane" (Kontinenternes og oceanernes opståen), der vækker voldsom uro i den geografiske/geologiske verden.

I 1922 udkommer så tredieudgaven af værket, der oversættes til flere hovedsprog, men som stadig ikke vinder gehør i videnskabelige kredse.

Kritikken kulminerer i efteråret 1926, da Wegener deltager i et internationalt symposium i New York, hvor han – som forfatteren skriver – "jordes brutalt". Igen lader Wegener sig ikke berøre af den voldsomme kritik, men arbejder videre på fjerdeudgaven, der udkommer i 1929.

Først i begyndelsen af 1960'erne blev hans teorier anerkendt verden over.

### Levende fortællestil

Det, der bl.a. gør bogen til så levende læsning, er den fine og afmålte blanding af fakta, forfatterens lette fortællestil og kommentarerne fra Wegeners egen dagbog. Herigennem får man en rigtigt god fornemmelse af polarforskerens person. De meget detaljerede beskrivelser af deltagernes genvordigheder med vejrlig, svigtende udstyr og ofte mangel på mad, giver et yderst realistisk indtryk af de vanskelige – ja nærmest umenneskelige forhold, under hvilke ekspeditionerne blev gennemført.

### Illustrationerne

Bogen er rigt illustreret med gamle fotos, breve og tegninger, og det gør bogen yderst appetitlig. Specielt imponerende er tegningerne lavet af Achton Friis, der virkelig formår at sætte personlighed på de mennesker, der deltog i Danmark-ekspeditionen. De mange fotos af personer, dyr og is i alle afskyninger illustrerer på forbillig vis den spændende tekst.

### Yderst anbefalelsesværdig

Jeg kan kun anbefale bogen på det varmeste – kombinationen af faktuelle oplysninger, dagbogsuddrag og supplerende oplysninger om Wegener og de mennesker, der har haft betydning for hans virke og liv, har resulteret i en fortræffelig publikation.

*Grønlandsforskeren Alfred Wegener og de drivende kontinenter af Mogens Rud, 2. udgave, 1. oplag 2007. 144 sider, hæftet og illustreret. Udgivet på forlaget Vandkunsten. Pris: 199 kr. ISBN: 978-87-7695-009-5.*